

## Kulturminnedokumentasjon skur 22

Detaljregulering, Bergenhus, gnr. 164, bnr. 3 m. fl.,  
Dokken, nybygg Havforskningsinstituttet og  
Fiskeridirektoratet - PlanID 71350000



## Dokumentinformasjon

Oppdragsgiver: Statsbygg  
 Tittel på rapport: Kulturminnedokumentasjon skur 22  
 Oppdragsnavn: Regulering nybygg HI og Fiskeridir.  
 Oppdragsnummer: 638991-07  
 Utarbeidet av: Anette Hansen og Marte Sæther  
 Oppdragsleder: Kai Lande  
 Tilgjengelighet: Åpen

*Forsidebilde: Dokken og Møhlenpris fotografert i 1962. Widerøe's Flyveselskap A/S. Avdeling for spesialsamlinger, Universitet i Bergen.*

Ver	Dato	Beskrivelse	Utarb. av	KS
01	10. des. 2025	Kulturminnedokumentasjon	AH/MMS	KIV

## FORORD

Denne kulturminnedokumentasjonen er utarbeidet som grunnlag for planarbeidet som skal legge til rette for en samlokalisering av Havforskningsinstituttet (HI) og Fiskeridirektoratet (Fdir) på Dokken i Bergen. Tiltakshaver er Statsbygg.

Kulturminnedokumentasjonen er utarbeidet etter Byantikvaren i Bergen sin veileder Kulturminnedokumentasjon (2015), og beskriver områdets historie, bygninger og elementer som berøres samt en oppsummering med konsekvensvurdering. Formål er å skaffe kunnskap om viktige kulturhistoriske bygninger og elementer innenfor planområdet, slik at dette kan legges til grunn ved utvikling og i planforslaget. Planområdet er befart.

Kulturminnedokumentasjonen er utført av Asplan Viak AS ved kulturminneforvalter Anette Hansen, og sivilarkitekt Marte Sæther. Anette Hansen og Kjersti Ingolvsdotter Vevatne har kvalitetssikret dokumentasjonen.

Oslo, 10.12.2025

Kai Lande

Oppdragsleder

Kjersti I. Vevatne og Anette Hansen

Kvalitetssikrer

## INNHALDSFORTEGNELSE

1.	INNLEDNING	4
	1.1. Bakgrunn	4
	1.2. Kort om tiltaket og planprosessen	5
	1.3. Hva virkninger av planforslaget vurderes opp mot	7
	1.4. Planstatus	9
2.	OMRÅDETS HISTORIE	11
	2.1. Forhistorisk tid	11
	2.2. 1700- og 1800.tallet: Lyststeder og landlig idyll	11
	2.3. 1900-tallet: Industrialisering og havneutvidelser	13
3.	BYGNINGSHISTORIKK	14
	3.1. SKUR 22	14
4.	FOTO OG KART	27
5.	AVSLUTNING	33
	5.1. Historisk lesbarhet og egenverdi	33
	5.2. Konsekvenser ved riving	33
6.	KILDER	34

# 1. INNLEDNING

## 1.1. Bakgrunn

Denne kulturminnedokumentasjonen omhandler Skur 22 på Dokkenskjærskaien, Bergen Havn. Bygget ble byggemeldt i 1953 og oppført i 1958, og ligger i dag på eiendommen gnr./bnr. 164/1.

Kulturminnedokumentasjonen er utarbeidet på grunn av planarbeidet som skal legge til rette for en samlokalisering av Havforskningsinstituttet (HI) og Fiskeridirektoratet (Fdir) på Dokken i Bergen. Tiltakshaver er Statsbygg. Planarbeidet er pågående, og foreløpig ikke vedtatt. Skur 23 er foreslått revet i planforslaget.

Fra tidligere er det utarbeidet konsekvensutredning for faget kulturmiljø, etter Miljødirektorates håndbok M-1941. For utfyllende beskrivelse av bygg og andre kulturhistoriske verdier i influensområdet henvises det til denne. KU-en beskriver også verdi, påvirkning og konsekvens.

Kulturminnedokumentasjonen er basert på kjent kunnskap om byggets historiske utvikling og tilstanden i dag. Spesielt følgende grunnlag har dannet kunnskapsgrunnlaget:

- > Befaring
- > Byggesaksarkivet i Bergen kommune
- > Asplan Viak (2024) Konsekvensutredning Dokken, nybygg HIFI
- > Bergen kommune, Byantikvaren (2015), Veileder for kulturminnedokumentasjon
- > Bergen kommune (2021) Kulturminnegrunnlag «Nøstebukten, Dokken og Møhlenpris», Skriftserienr: 2021-1

Det gjøres oppmerksom på at Havneleret, nabobygget til skur 22, lå tidligere innenfor planområdet til HI og F.dir., men at plangrensen senere er blitt justert og at bygget nå ligger utenfor.

## 1.2. Kort om tiltaket og planprosessen

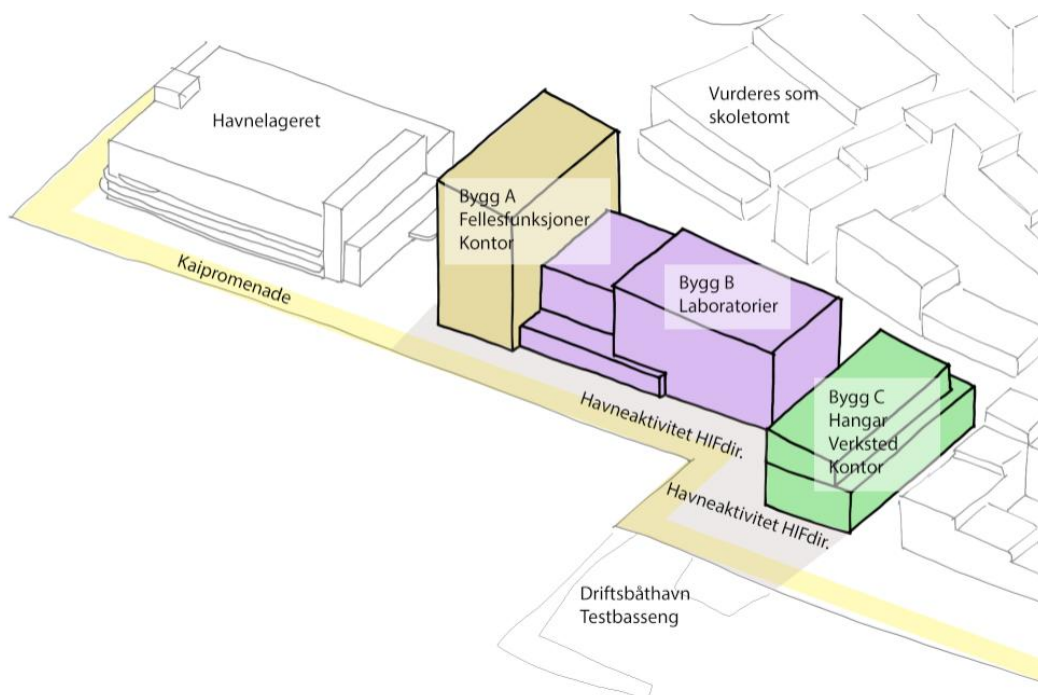
### Hva det planlegges for

Havforskningsinstituttet (HI) og Fiskeridirektoratet (Fdir) planlegges samlokalisert på Dokken. For dette prosjektet utarbeider Statsbygg detaljreguleringsplan.

HI er et av Europas største marine forskningsinstitutter. De jobber med overvåkning, forskning og rådgivning innen fiskeri og havbruk. Fiskeridirektoratet er myndighetenes utøvende og rådgivende organ for fiskeri- og havbruksforvaltning.

Det planlegges for kombinerte forsknings- og kontorbygg på ca. 34.000 m<sup>2</sup>, inkludert kjeller og verksteder. Laboratorier (både våte og tørre) vil utgjøre en stor del av arealet. Etter samlokalisering vil ca. 1000 ansatte ha sin arbeidsplass her.

En nærmere beskrivelse av tiltaket og planforslaget gis i planbeskrivelsen til planforslaget.



Figur 1-1 Forenklet illustrasjon av utbyggingen og mulige fremtidige omgivelser.

### Områderegulering og detaljregulering utarbeides samtidig

Bergen kommune utarbeider forslag til områderegulering for Dokken sør. Planen skal legge til rette for en bymessig transformasjon av dagens havneområde. Samtidig med dette planarbeidet utarbeider Statsbygg forslag til detaljreguleringsplan for HI og Fdir. Planområdet som omfattes i detaljreguleringen, inngår også som en del av områderegulering for Dokken sør. Hensikten med detaljreguleringen er å gi en detaljert avklaring av reguleringsmessige rammer for utbygging av HI/Fdir.

Områdereguleringen fra Bergen kommune og detaljreguleringen fra Statsbygg skal i utgangspunktet følge hverandre frem mot offentlig ettersyn og vedtak. Selv om planene fremmes separat, vil de koordineres så langt det lar seg gjøre. Detaljreguleringen kan vedtas før områdereguleringen dersom nødvendige avklaringer er på plass.

### Konsekvensutredning og andre temautredninger etter planprogrammet

Tidlig fase med konsekvensutredning og andre temautredninger er i gjennomført høsten 2024, med mindre kompletteringer og ferdigstilling fram mot våren 2025. Utredningene har ligget til grunn for utviklingen av prosjektet gjennom 2025 og utarbeiding av planforslag.

Det er utarbeidet konsekvensutredning for to tema - Landskap og bylandskap og Kulturmiljø. I tillegg er det 15 øvrige tema som er omtalt og vurdert i ulik grad. Utredningene er gjennomført med de alternativer og scenario som er beskrevet i planprogrammet. Scenario i planprogrammet har utgangspunkt i Bergen kommunes arealstrategi for Dokken.

I planprogrammet ble Havnelageret vurdert som mulig tomt for «Verdenshavsenteret O», og dette inngikk som en del av utredningene etter planprogrammet høsten 2024.

Planmyndigheten i Bergen kommune har senere besluttet at Verdenshavsenteret O ikke skal inngå i planforslaget. Samtidig har utviklingskonseptet for Dokken sør blitt videreutviklet i forbindelse med utarbeidelse av planforslag for områdereguleringen. På bakgrunn av dette er verken alternativene for bebyggelse (HI/Fdir og Verdenshavsenteret O) eller tidligere scenario med utgangspunkt i arealstrategien lenger relevante i vurdering av virkninger av planforslag for detaljreguleringsplanen.

Planprogrammet omtaler mange ulike tema og aktuelle problemstillinger i planarbeidet. Noen av disse har vist seg aktuelle i tidlig fase og for alternativsvurderinger i forbindelse med konsekvensutredningsfasen, mens andre tema har vist seg mer aktuell i forbindelse med vurdering virkninger av planforslag for detaljreguleringen.

Området som inngår i detaljregulering, inngår også i områdeplan for Dokken sør. Områdeplan for Dokken sør har gjennomført en egen konsekvensutredning. Virkninger av planforslaget til områdeplanen beskrives i områdeplanen.



Figur 1-2 Illustrasjon som viser planområdet med rød stiplet strek og tomten med gul strek.

### 1.3. Hva virkninger av planforslaget vurderes opp mot

Detaljreguleringsplanen for HI og Fdir er den første reguleringsplanen for en konkret utbygging som utarbeides innenfor det som i dag er havneområde, og dette gjøres i parallell med områdereguleringen. Under visse betingelser kan det være aktuelt at detaljreguleringen vedtas og utbyggingen starter uten at områdereguleringen for Dokken sør er endelig avklart. Ved vurdering av planforslagets virkninger er det derfor tatt utgangspunkt i to ulike situasjoner i omgivelsene:

- Utbygging av HI/Fdir. gjennomføres i samsvar med planforslaget, men dagens arealbruk i Dokken sør for øvrig er som i dag. Dette kan være et aktuelt scenario før regulering av øvrige arealer i Dokken sør og utbygging av disse er gjennomført.
- Utbygging av HI/Fdir. gjennomføres i samsvar med planforslaget, utbygging av havneområdet for øvrig gjøres i samsvar med planforslag for områdeplan for Dokken sør.

For Skur 23 er det ingen forskjell på disse situasjonene, da begge medfører riving. Skur 23 er forutsatt revet i alle av Bergen kommunes foreslåtte plangrep for Dokken, både i

arealstrategien og i alle utredningsalternativ og planalternativ for områdereguleringen. Dette har vært en forutsetning for prosjektet med tomten som kommunen har tilbudt.



*Figur 1-3 Illustrasjon som viser planforslaget omgitt med havneareal, som er dagens situasjon i området.*



*Figur 1-4 Illustrasjon som viser planforslaget og bebyggelsen foreslått i områderegulering for Dokken sør.*

## 1.4. Planstatus

Kommuneplanens arealdel 2018-2030 for Bergen kommune (vedtatt i bystyret 19. juni 2019) har generelle bestemmelser og retningslinjer for kulturminner og kulturmiljø. I bestemmelsen § 12 Kulturminner og kulturmiljø (pbl § 11-9 nr. 7) formål står det:

*«Kulturminner skal ivaretas i samsvar med kulturminnelovens intensjon. For Bryggen gjelder også Verdensarvkonvensjonen. Bergens historiske særpreg skal tas vare på og videreutvikles.»*

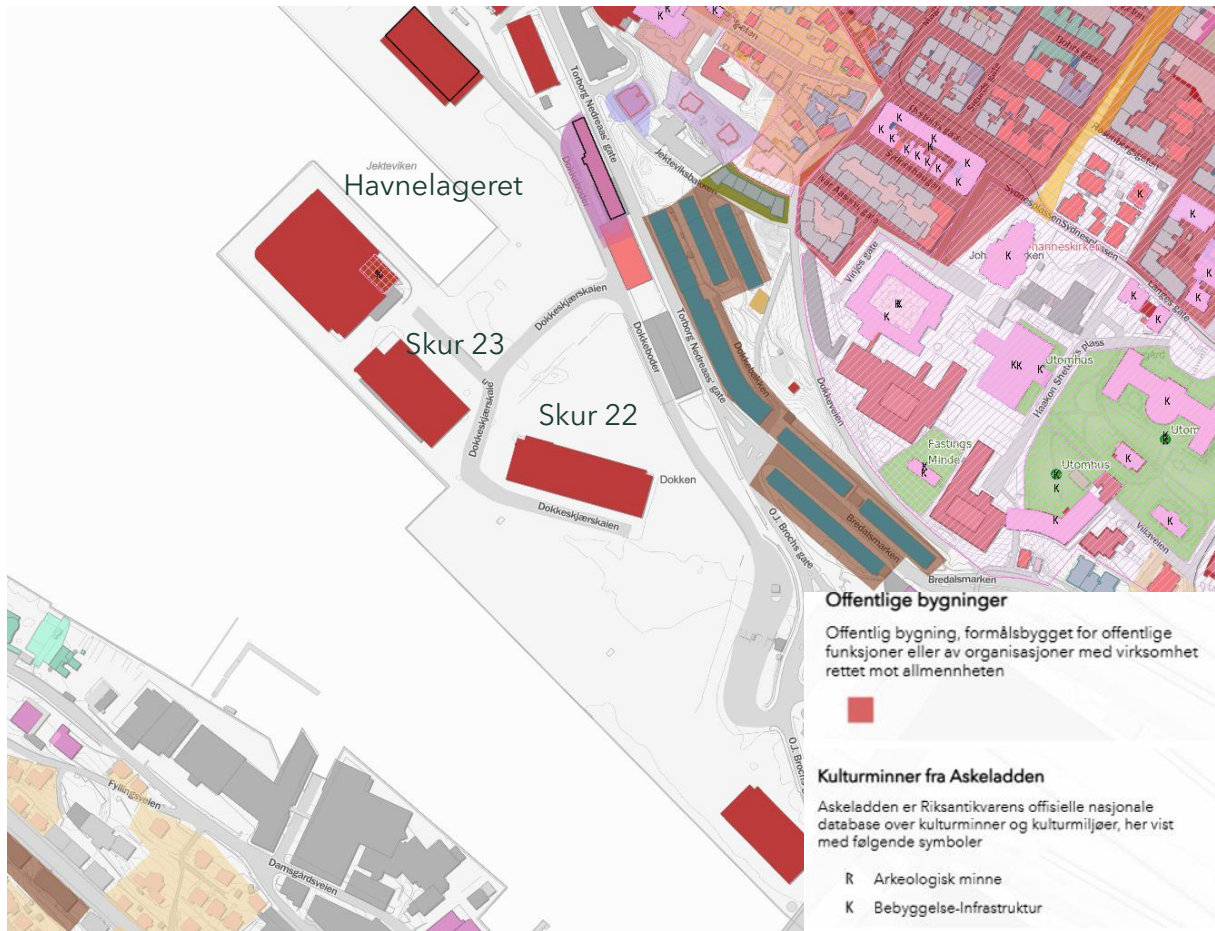
Det er knyttet flere bestemmelser opp til dette formålet, og i tillegg kommer bestemmelser til hensynssoner og bestemmelsesområder (PBL § 11-8 og kartforskriften) som § 35.5 Kulturmiljø (570), § 36.2 Båndlegging etter lov om kulturminner (730) og § 38.3 Historiske områder (PBL § 11-9 nr. 5) (#4 - #9). Planområdet er omfattet av hensynssone for bevaring av kulturmiljø, H570\_7 «historisk sentrum».

Kulturmiljøplan Bergen, «Identitet med særpreg», 2021 - 2025: «Identitet med særpreg» er en tematisk kommunedelplan for kulturminner og kulturmiljø. Bystyret har vedtatt kulturminnestrategien (1), planens beskrivende del (2) og handlingsdelen (3).

Kulturmiljøplanen skal bidra til å:

- > Avklare kommunens strategi for forvaltningen av kulturminner og kulturmiljøer og bidra til samarbeid og felles forståelse.
- > Gi en helhetlig og strukturert oversikt over kulturminner og kulturmiljøer, tema og typologier.
- > Være et godt verktøy for kommunens saksbehandling i plan- og byggesaker og være et godt informasjonsverktøy for publikum.
- > Gjennom handlingsdelen foreslå konkrete og gjennomførbare tiltak for videre registrering og analyser, forvaltning og formidling av kommunens kulturmiljø.

Kulturminnestrategien «Identitet med særpreg» utgjør første del av kommunedelplan for kulturminner for Bergen. Strategien fokuserer både på ivaretagelse av kulturminner og kulturmiljø og på mulighetene kulturminnene gir i utviklingen av Bergen, Strategien Identitet med særpreg er overordnet og gir retning for hvordan byen og bydelenes identitet og særpreg skal styrkes gjennom bærekraftig forvaltning av historiebærende elementer.



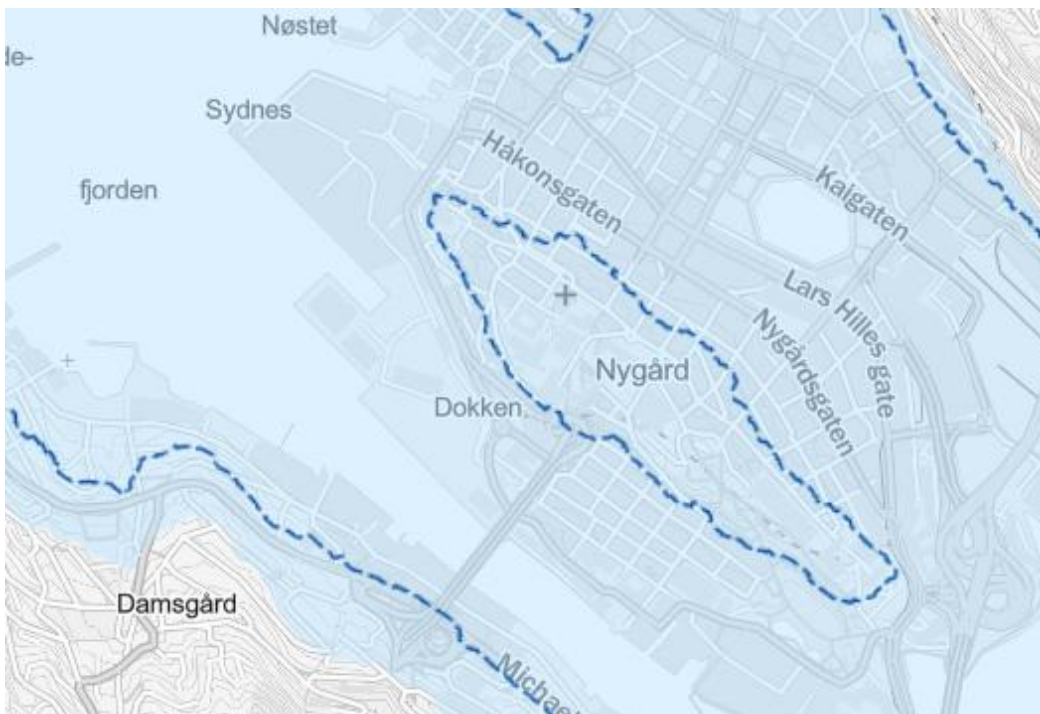
Figur 1-5 Utsnitt fra Kulturmiljøkartet, hentet 18.11.2025

Kommunedelplan for sentrum - 2001: Bergen bystyre vedtok kommunedelplan for sentrum 10.12.2001, i medhold av Plan- og bygningslovens § 20-5. PlanID 15780000. Kommunedelplan Sentrum skal være et grunnlag for videre utvikling av Bergen sentrum. I plankart 2 til planen fremkommer det hvilke bygg som er ansett som verneverdige og ikke. I kartet er både Havnelageret, Skur 22 og 23 vist med rød farge hvilket viser til at det offentlige bygg. Bunkeren i Havnelageret er markert som kulturminne, hentet fra kulturminnedatabasen Askeladden.

## 2. OMRÅDETS HISTORIE

### 2.1. Forhistorisk tid

Topografien i Bergensområdet ble formet under siste istid og skapte landskapsrommene på hver side av Puddefjorden. Planområdet ligger på Dokken mellom Sydnes og Møhlenpris. Det er ikke kjent automatisk fredete kulturminner her, og eventuelle spor fra steinalderen antas tapt som følge av utbygging. Området lå tidligere under Domkirkens landsogn og var i middelalderen beitemark for Munkeliv kloster.



Figur 2-1: Kartet viser områder under vann 9800 år før nåtid ved innledningen til eldre steinalder (blå områder). Stiplet linje indikerer nivået der man ofte kan påvise strandbundne boplasser fra slutten av eldre steinalder (ca. 6300-4000 år siden). Det er ingen slike kjent i området, og mest sannsynlig har disse gått tapt som følge av utbygging. Planområdet er vist i stiplet linje. Kilde: Bergenskart.

### 2.2. 1700- og 1800.tallet: Lyststeder og landlig idyll

Sør for Puddefjorden lå området lenge utenfor Bergen og ble brukt til jordbruk og husmannsplasser. På 1700- og tidlig 1800-tall ble mange gårder solgt til velstående bergensere som anla lystgårder med klassisistisk arkitektur og hageanlegg. Rundt 70-80 slike fantes i Bergensområdet, som symboler på byens handel og skipsfartsgullalder. Mot slutten av 1800-tallet økte industrialiseringen langs Puddefjorden med småindustri, reperbaner og skipsverft.

Navnet *Dokken* stammer trolig fra seilskuter som lå i opplag i den lune bukten. Fram til 1900-tallet var området preget av villaer med hager og småbåtanlegg, før industrien gradvis tok over. Her lå bl.a. Dokkeskjærets batteri (1646-1808), Sydnes sjøbad (1887-1960) og ulike verft og trelasthandlere. «Dokkeskjærets batteri» ble anlagt i 1646 på en odde i Puddefjorden under Dragefjellet. I 1666 ble et blokkhus oppført på Dokkeskjæret utenfor. Hele batteriet ble flyttet til skjæret 1808. Forsvarsanlegget ble fjernet da skipsbygger Caspar Trumpy overførte verftet sitt til Jekteviken fra Bradbenken i 1870-årene. A/S H. Namtvedt, som bl.a. drev Norges største trelasthandel, etablerte i 1926 omfattende industrivirksomhet i Jekteviken (BYA 2021: 22). Eldre foto viser kystlandskapet før utfyllingene startet:



Figur 2-2 1869. Parti mot Dokken, sett fra Damsgaard. Kilde: Marcus UiB [Parti af Damsgaard mod Dokken ved Bergen - Marcus](#)

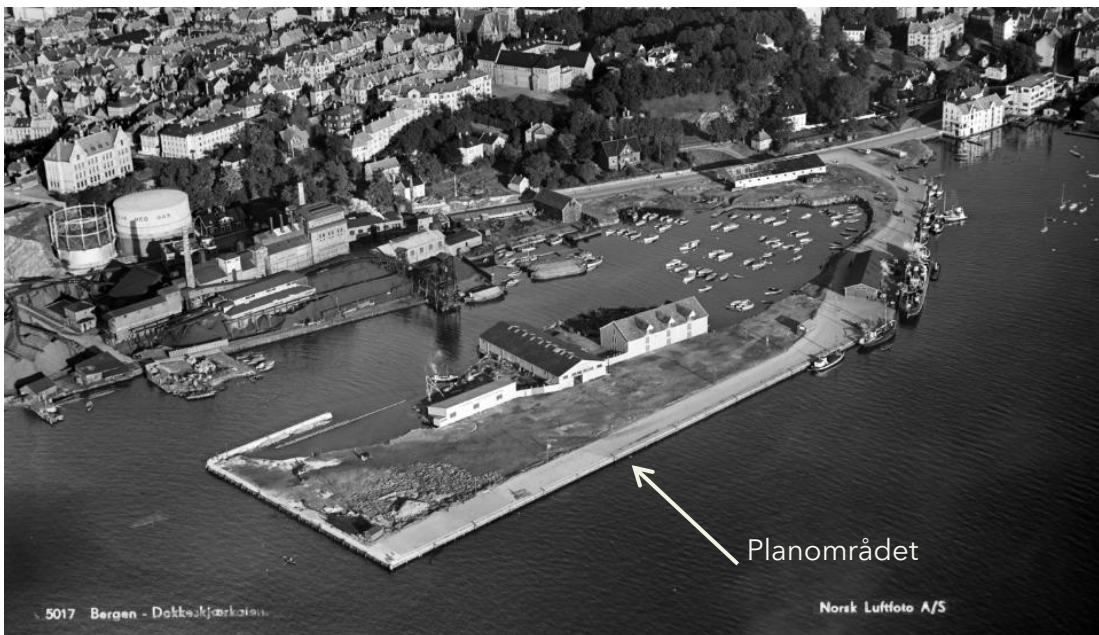


Figur 2-3 Fotografi som viser Dokken på begynnelsen av 1900. Sjøboder på Dokkeskjæret, fabrikkianlegget til Bergen Gassverk, Dragefjellet skole på Sydnes høyden. I sidene opp mot Nygårdshøyden sees lysthus og villaer med hageanlegg. I bakkant skimtes Nordnes. Kilde: Marcus, UiB, ubb-bros-01987 og *Byantikvaren* 2021: 22.

## 2.3. 1900-tallet: Industrialisering og havneutvidelser

På grunn av brannfare ble industrien etablert utenfor bykjernen, også ved Puddefjorden. De tidligere lystgårdene ble gradvis omgitt av boliger og industri, og området mistet sitt landlige preg. Havneanleggene utviklet seg i takt med skipsfarten – fra trekaier og sjøboder til murbygde havneskur og krananlegg. På midten av 1800-tallet var sjølinjen langs Dokken lite utbygget og preget av en naturlig strandlinje med enkelte båthus og fløttmannsbrygger. Det var ingen veiforbindelse langs sjøen mellom Nøstet og Møhlenpris, og utenfor strandlinjen i Puddefjorden lå Dokkeskjærene som bølgebrytere. I tiden mellom 1877–1956 hadde Bergens Seilforening båthavn i bukten (BYA 2021: 23).

Havnen i Bergen har gjennomlevd mange faser i skipsteknologien, fra seil til damp til forbrenningsmotor, med tilhørende endringer på landsiden. Omlastingen av varer utviklet seg fra simpel håndkraft via intrikate tekniske kransystemer og motorisering av transport til dagens moderne containerfrakt. Bygningstypene i havnen ble tilpasset den teknologiske utviklingen. Trebryggene ble erstattet av dypvannskaier i stein og de gamle sjøbodene og pakkhusene som hadde lagt med gavlsider og lasteporten ut i sjøen, ble erstattet av sjøhus og langstrakte havneskur i tre, mur og lette støpejernkonstruksjoner. De nye havneskurene ble lagt med lengderetningen langs sjølinjen for å betjene motorisert ferdsel og moderne skipsteknologi, og flere fikk mobile løftekraner foran. Det er denne typen historiske havneskur som i dag er bevart og i bruk på Dokken. Etter hvert ble det etablert skipsverft og enkelte fabrikkbygninger kom opp.

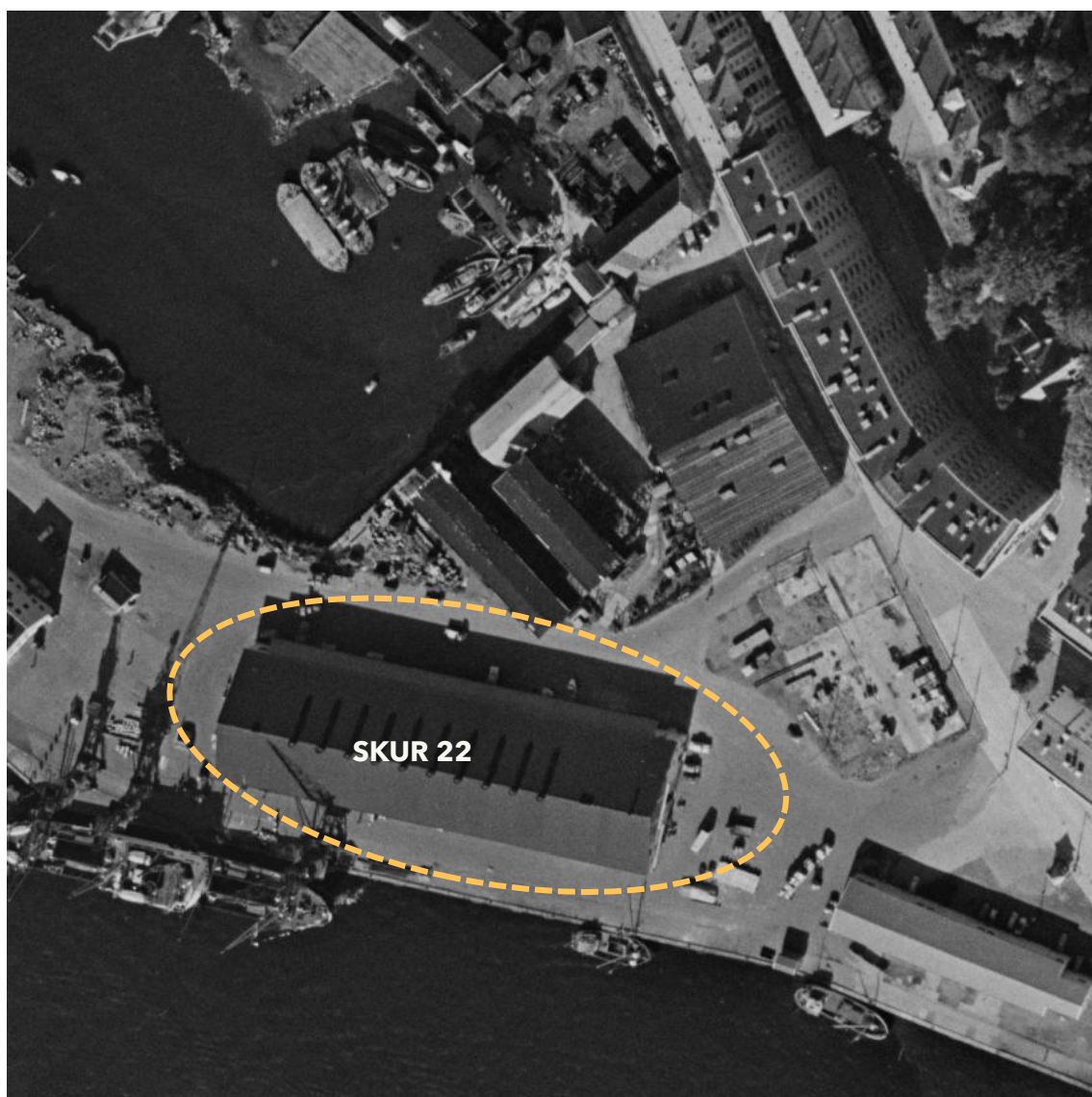


Figur 2-4 Dokkeskjærkaia med utfyllinger i 1935. Widerøe's Flyveselskap A/S ubb-w-sh-005017

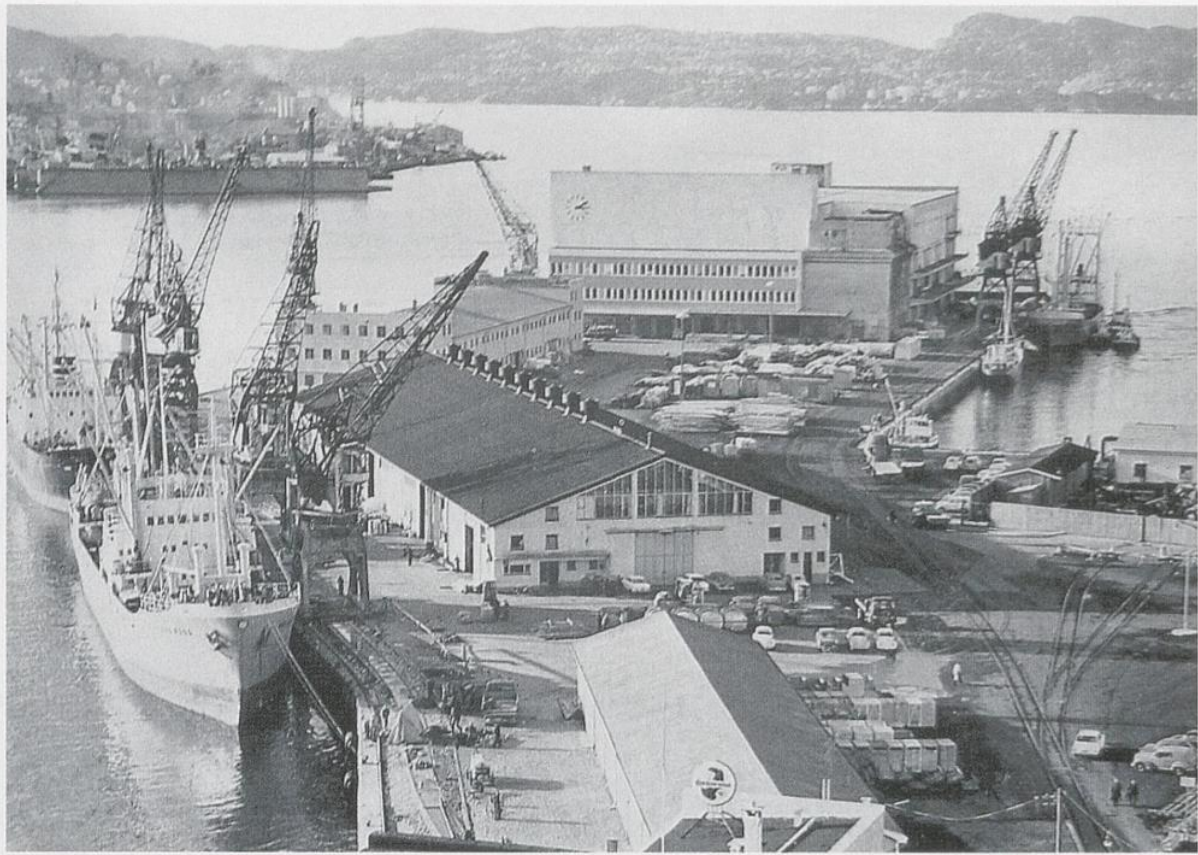
## 3. BYGNINGSHISTORIKK

### 3.1. SKUR 22

**Skur 22**, adresse Møhlenpriskaien 6, eiendom gbnr. 164/1, er en lagerbygning som ble byggemeldt i 1953, og oppført først fem år senere for *Det Bergenske Dampskipsselskap*. Skuret lå tidligere langs sjølinjen, og er det eneste bygget som fortsatt kan fortelle om kaifrontens tidligere linje.



Figur 3-1 Ortofoto av Skur 22 i 1962. Kilde: Kilde: 1881, historiske kart - 1962.

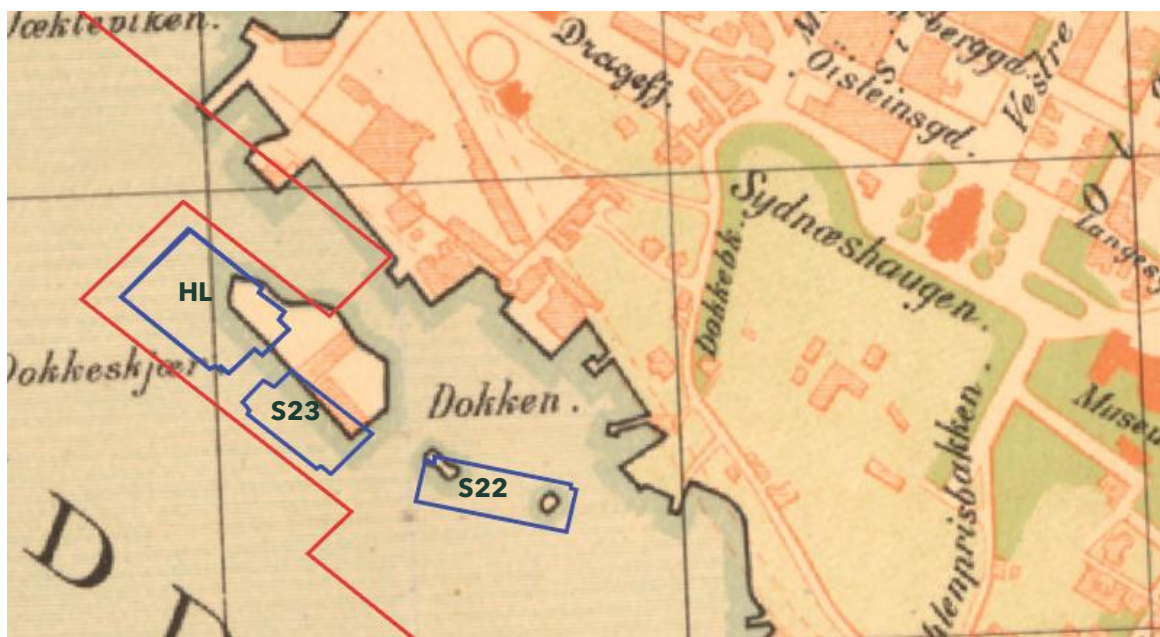


Figur 3-2 Fotografi av Skur 22 og Dokkeskjærskaien, ukjent dato. Foto: Bergen Havnevesen. Kilde: Skipet. 2013 Vol. 39 Nr. 1 (Norsk skipsfartshistorisk selskap).

### 3.1.1. Opprinnelig situasjon

Tomten lå opprinnelig i sjøen frem til utfyllingene og havneutvidelsen på Dokken i første halvdel av 1900-tallet. Under vises et kart fra 1907 med inntegnet omriss av dagens kailinje

(2022). Som kartillustrasjonen under viser, lå området der Skur 22 og 23 senere ble oppført, den gang i vann.



Figur 3-3 Kart fra 1907. Rød strek viser dagens kaifront, og røde omriss viser dagens Havnelager (HL), Skur 22 (S22) og Skur 23 (S23). Kilde: [Historiske kart - Kartverket](#)

Det eldste fotografiet som er funnet som viser Dokken-området er fra 1875. Dokkeskjæra kan så vidt skimtes til venstre i fotografiet. Til høyre, bak trekronene i forgrunnen, sees sjøhus som i dag er revet.



Figur 3-4 1875 - det eldste fotografiet som er funnet fra området. Kilde: Marcus UiB [[Dokken med omgivelser sett fra Damsgård ca. 1875](#)] - Marcus



Figur 3-5 Ortofoto av Dokken i 1948, før Skur 22 ble oppført i 1953. Kilde: 1881.no - historiske kart 1948.



Figur 3-6 Dokken mellom 1930- og 1935. Kilde: Marcus UiB [[Dokken i Bergen](#)] - Marcus. Fotograf George Willoughby



Figur 3-7 Skur 22 under bygging i 1958. Atelier KK for Bergen Havnevesen. Kilde: Marcus, UIB.  
<https://marcus.uib.no/instance/photograph/ubb-kk-n-500-090.html>



Figur 3-8 Det første kjente bildet av det nyoppførte Skur 22 1958. Kilde: Marcus UiB, Widerøe's Flyveselskap A/S  
[\[Torborg Nedreaas gate, Jekteviken\] - Marcus](#)

### 3.1.2. Endringer - Relevante byggesaker

ÅR	ART	TILTAK	ARKITEKT/ ANSVARLIG SØKER
<b>1953</b>	<i>Byggeanmeldelse</i>	Oppføring av lagerskur 22 - et toll- og ekspedisjonsbygg som erstatter det tidligere havneskuret på tomten.	Arnesen og Sande arkitekter
<b>1957</b>	<i>Søknad til Tilsynsrådet for byens utseende</i>	Søknad om lysreklame. Etablering av lysreklame «BDS» og «Ekspedisjon - Toll».	Norsk Philips AS
<b>1959</b>	<i>Ferdigattest</i>	Det gis ferdigattest til Skur 22 21.12.1959	-
<b>1977</b>	<i>Byggesøknad</i>	Innredningsarbeider og fasadeendringer Nytt ekspedisjonskontor Kontoret er plassert i nord-østre side, 2.etasje. Herunder: <ul style="list-style-type: none"> <li>• Utskifting av enkeltglass jernvinduer til termopanglass i trerammer.</li> <li>• Gjenmuring av vindusfelt</li> <li>• Etablering av letttak</li> <li>• Isolering av 210 m2 gulv</li> <li>• Etterisolering av vegger mot hallen samt utvendige vegger med panel.</li> </ul>	Det Bergenske Dampskibsselskap
<b>1978</b>	<i>Byggesøknad</i>	Ventilasjonsanlegg	Bergen Luftteknikk AS
<b>1979</b>	<i>Byggesøknad</i>	Innredningsarbeider og mindre fasadeendringer, herunder: <ul style="list-style-type: none"> <li>• Oppussing av spiserom med senket himling</li> <li>• Ominnredning av en mindre del av spiserommet til nytt kontor</li> <li>• Nye isolerglassvinduer</li> <li>• reparasjon av ventilasjonsanlegg.</li> </ul>	Hugo Kaltenborn - interiørarkitekt
<b>1980</b>	<i>Byggesøknad</i>	Etablering av fire brakker for midlertidig kontor	Ing. Tor F. Amundsen AS
<b>2008</b>	<i>Søknad om rammetillatelse</i>	Utvidelse av kaianlegg sør for Skur 22	Multiconsult

### **1953-1959 - Første byggetrinn, opprinnelig lagerskur/ toll- og ekspedisjonsbygg oppført**

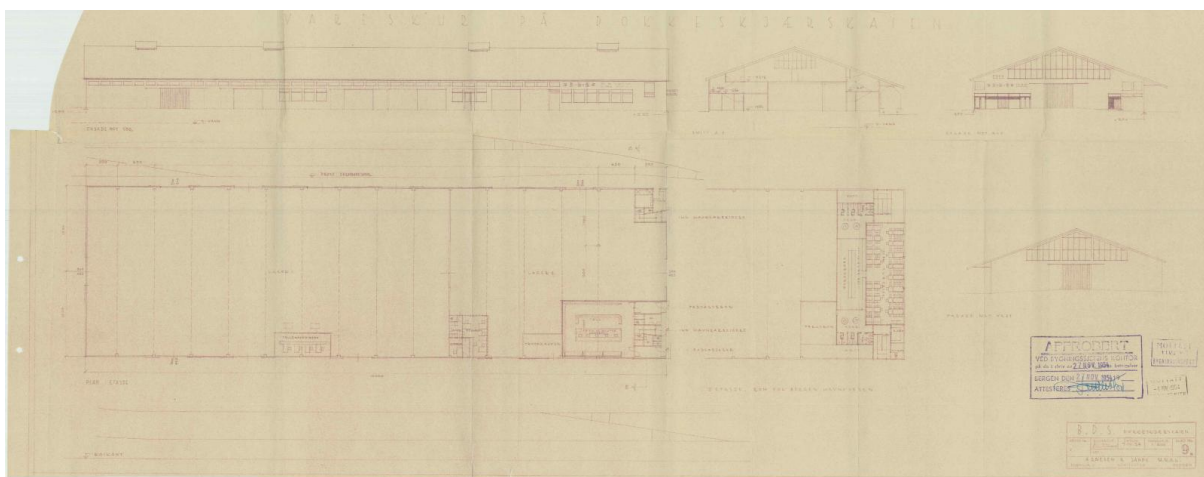
Byggemeldingen, datert 20. oktober 1953, viser at det ble søkt om oppføring av et nybygg på 3 060 m<sup>2</sup>. Arkitekt var Arnesen og Sande arkitekter, og byggherre var Det Bergenske Dampskibsselskap. Bygget ble prosjektert som lager, med tilhørende kontor- og velferdsrom.

Byggegrunnen ble beskrevet som «utfylt kaigrunn». Gulvet var i betong og hvilte på punktfundamenter av betong. Dekket mellom første og andre etasje besto av isolert jernbetong. Ytterveggene var oppført i jernbetong. Takkonstruksjonen var utført i jern, med en utskutt del over lasterampen mot nord. Taket var tekket med bølgeblekk og isolert over innredete rom ved begge gavlvegger.

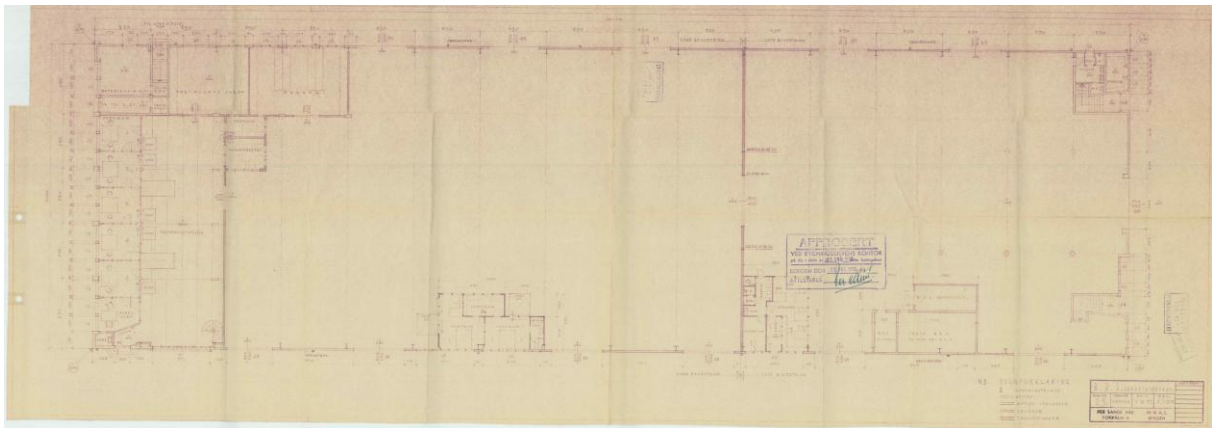
Bygningen var i hovedsak én høy etasje tilknyttet lagerfunksjonen, delvis to etasjer i de deler av bygget som var innredet med kontor- og velferdsrom, og mønehøyden ble oppgitt til 11 meter. Bygget var organisert i hovedakser på 6,5 meter, flankert av akser på 5,5 meter i øst og vest.

Opprinnelig hadde bygget 13 vannklosetter, 4 pissoarer og 10 dusjer, samt fire betongtrapper. Oppvarming ble planlagt med gass- eller elektrisitet.

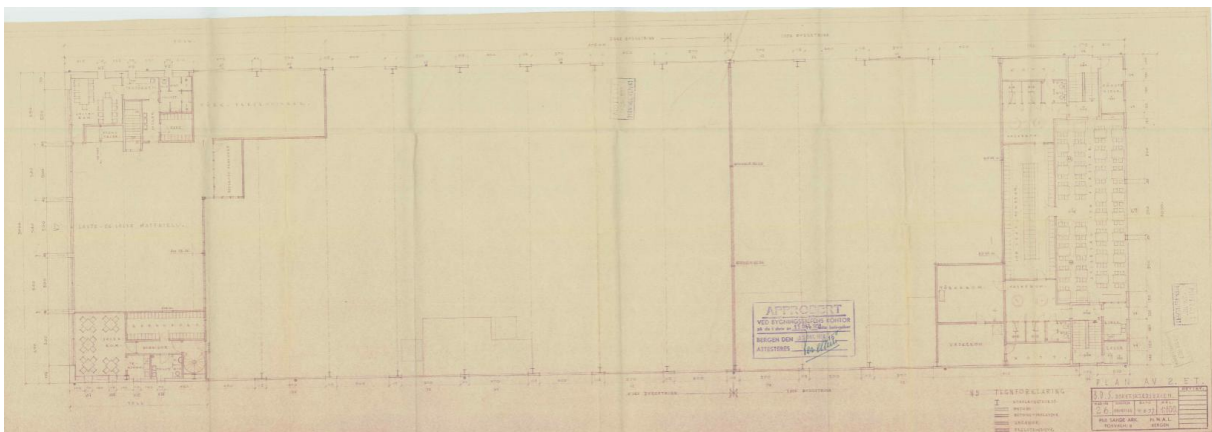
I 1957 ble tegningene justert, og prosjektet inndelt i to byggetrinn. Justeringene omfattet omdisponering av fasadeelementer som vinduer og porter, samt økt antall ventilasjonspiper med endret utforming sammenlignet med de opprinnelige byggemeldingstegningene.



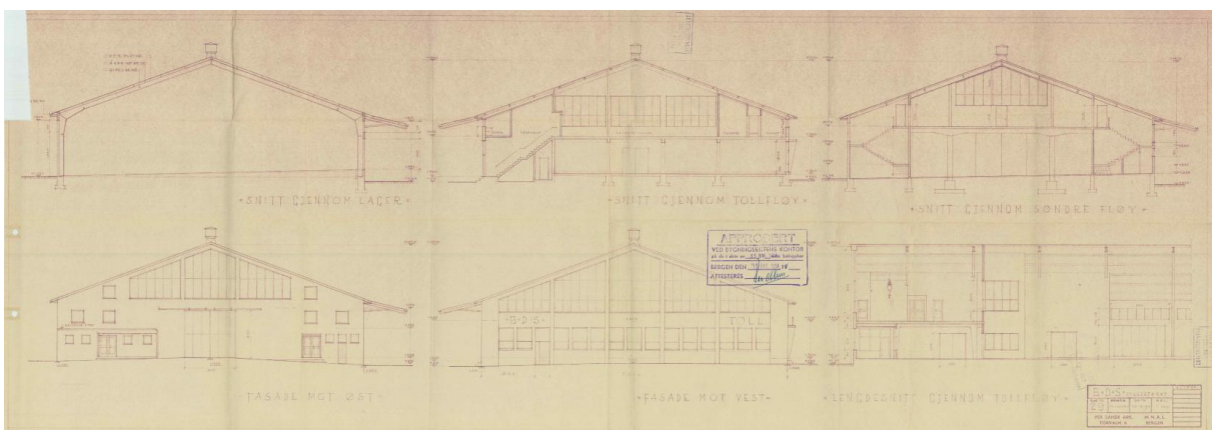
Figur 3-9 Opprinnelig byggemeldingstegning datert 07.10.1954. Kilde: Bergen kommunes byggesaksarkiv via infoland.



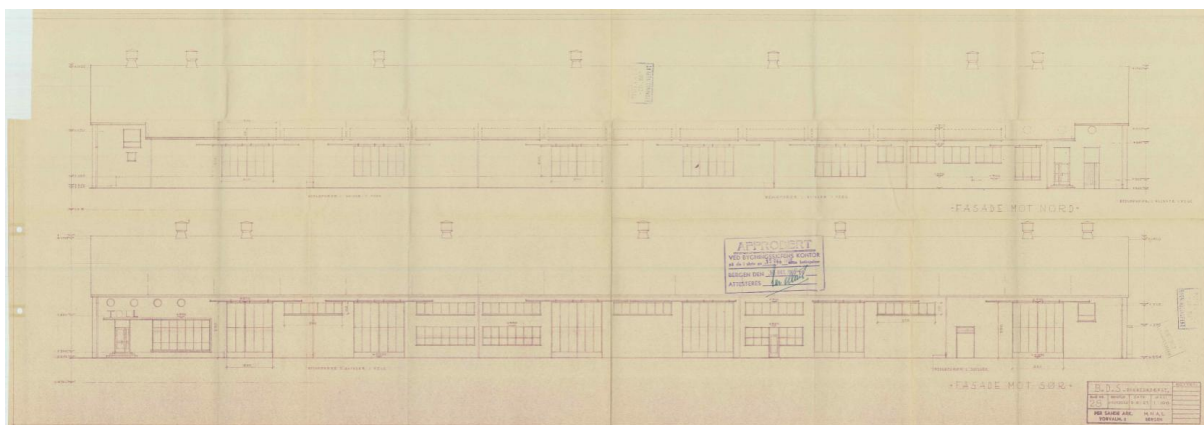
Figur 3-10. Justerte tegninger 1957: Plan 1. etasje. Kilde: Bergen kommunes byggesaksarkiv via infoland.



Figur 3-11 Plan 2. etasje. Kilde: Bergen kommunes byggesaksarkiv via infoland.



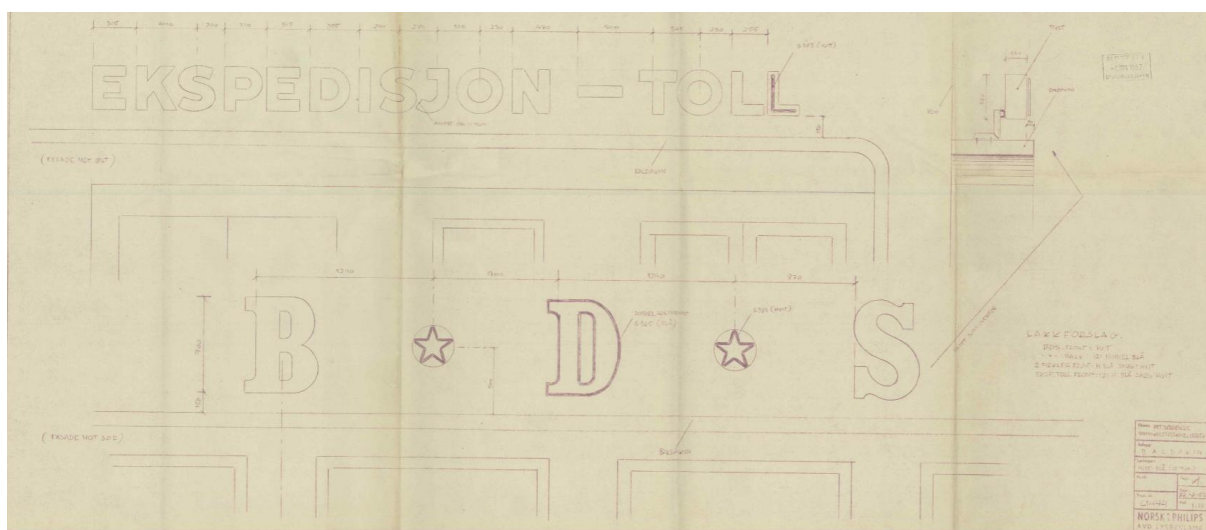
Figur 3-12 Justerte tegninger 1957: Fasader mot øst og vest, samt snitt. Kilde: Bergen kommunes byggesaksarkiv via infoland.



Figur 3-13: Justerte tegninger 1957: Fasader mot nord og syd. Kilde: Bergen kommunes byggesaksarkiv via infoland.

### 1957 - Lysreklame

Parallelt med justering av byggemeldingen ble det i 1957 sendt en egen søknad til Tilsynsrådet for byens utseende om godkjenning av lysreklame på fasaden fra Norsk Philips AS.



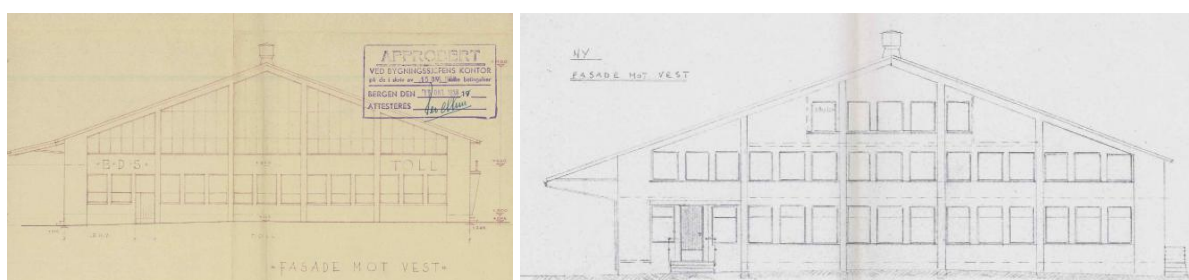
Figur 3-14: Detalj av lysreklame. Kilde: Bergen kommunes byggesaksarkiv via infoland.

### 1977 - Fasadeendringer og endringer av interiøret

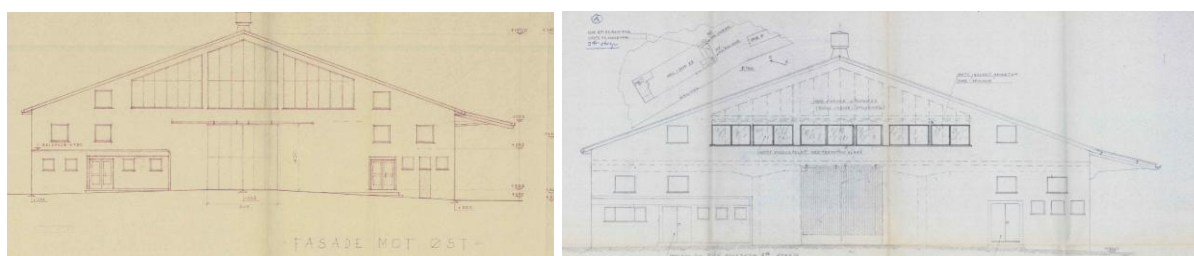
I 1977 ble det gjennomført endringer av fasadene som følge av en ominnredning av skuret for å etablere nytt ekspedisjonskontor. Fasadeendringer på gavlfasadene mot øst og mot vest ble illustrert med tegninger datert henholdsvis 06.06.1977 og 12.09.1977. Av korrespondansen i forbindelse med byggemeldingen kan det virke som at man gikk for løsningen med

ekspedisjonskontor i vest, og at det dermed kun var denne fasaden som ble berørt – men at løsningen som foreslått på fasaden mot øst ble gjennomført i forbindelse med byggesøknad av 1979.

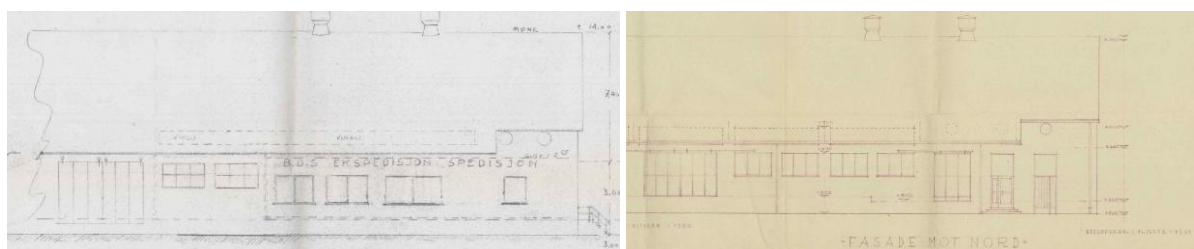
I forslaget er de karakteristiske lysåpningene i jern på gavlfasadene erstattet med isolerglassvinduer, og delvis gjenmurt. Det ble også foretatt justeringer med nye vindusfelter på fasaden mot nord. Gulvene i de innredete kontorlokalene ble isolert, og det ble også gjennomført etterisolering av innervegger mellom innredete lokaler og den uisolerte hallen. Tiltakene ble byggemeldt i 1977 og fikk ferdigattest januar 1979. På fasaden mot vest har man latt en del av den opprinnelige lysåpningen stå, men det er etablert nytt vindu i utsparingen.



Figur 3-15 Fasade mot vest - sammenstilling av opprinnelig byggemeldingstegning og forslag til endring. Kilde: Bergen kommunes byggesaksarkiv via infoland.

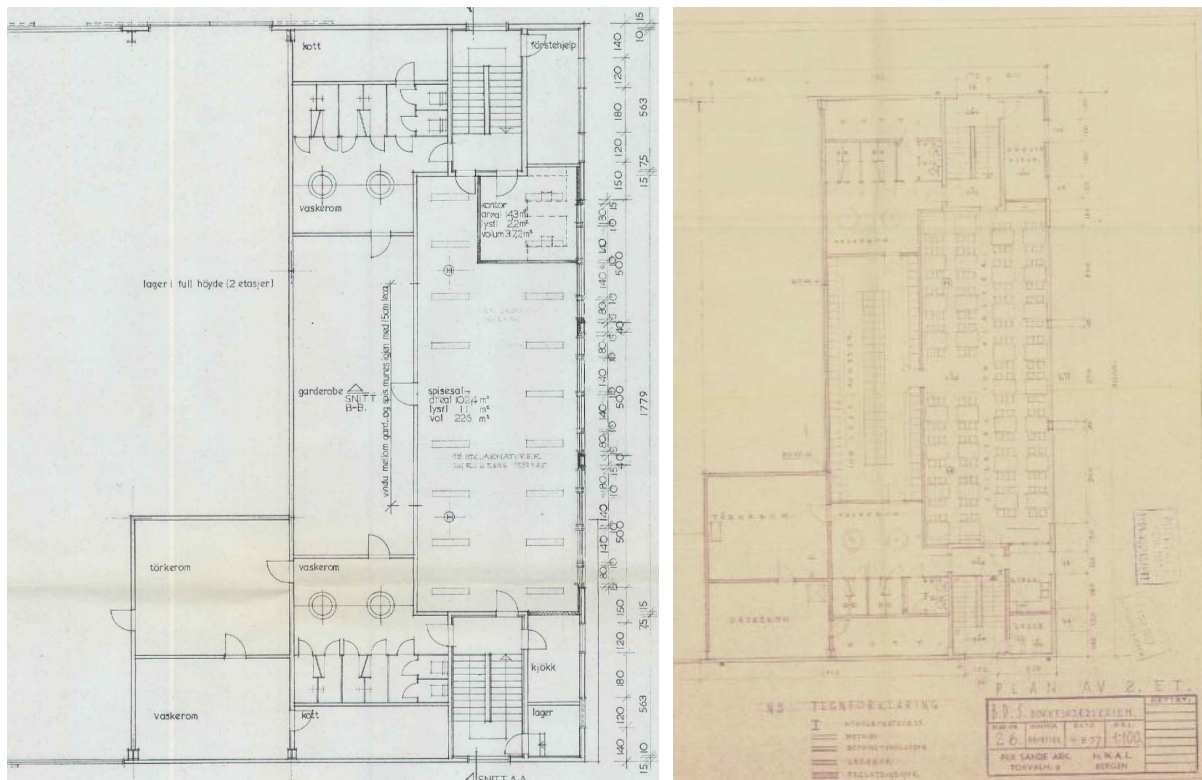


Figur 3-16 Utsnitt av fasadetegning mot øst datert 06.06.1977. Sammenstilling med opprinnelig byggemeldingstegning t.h. Kilde: Bergen kommunes byggesaksarkiv via infoland. MERK. Endringen av denne fasaden ble trolig gjennomført i forbindelse med byggemelding fra 1979



Figur 3-17 Utsnitt av fasadetegning mot nord datert 12.09.1977. Fasade mot nord. Sammenstilling med opprinnelig byggemeldingstegning t.h. Kilde: Bergen kommunes byggesaksarkiv via infoland.





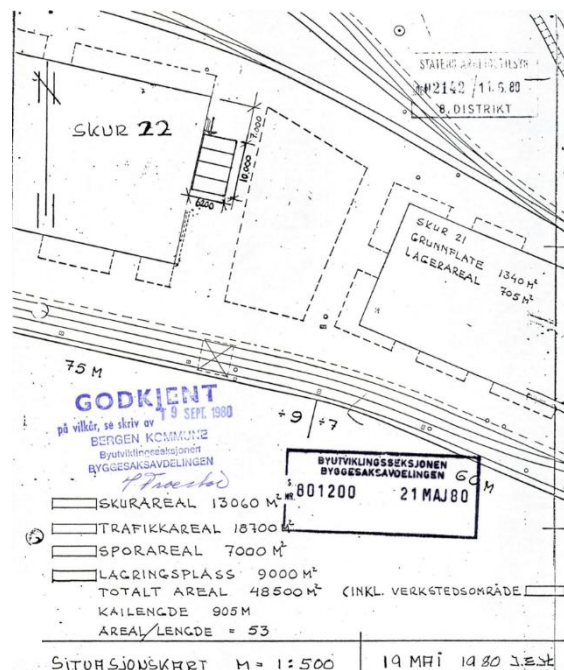
Figur 3-20 Utsnitt av plantegning datert 14.02.1979. Sammenstilling med opprinnelig byggemeldingstegning t.h. Kilde: Bergen kommunes byggesaksarkiv via infoland.



Figur 3-21 Fasadetegning fra 1979. Kilde: Bergen kommunes byggesaksarkiv via infoland.

## 1980 - Midlertidige brakker

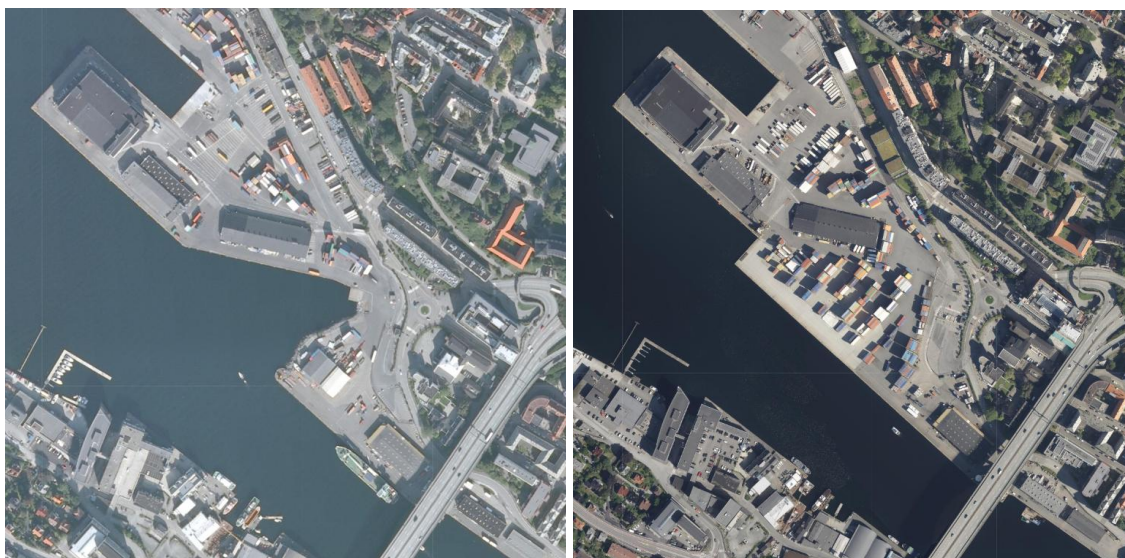
I 1980 ble det etablert midlertidige kontorbrakker i tilknytning til fasaden mot øst av typen Moelven-brakker.



Figur 3-22 : Byggemeldingstegning datert 19.05.1980.

## 2008 - Utvidelse av kai

I 2008 ble det gjennomført en større endring av kaien sør for Skur 22. Kaifronten ble trukket ut og rettet opp, noe som førte til at Skur 22 mistet sin direkte forbindelse til sjøen.



Figur 3-23 Flyfoto av tidligere og ny kaifront på Dokken fra hhv. 2008 og 2022. Kilde: 1881

## 4. FOTO OG KART



Figur 4-1 Fasade mot nord og vest. Fotografi: Asplan Viak, 2025



Figur 4-2 Fasade mot sør Fotografi: Asplan Viak, 2025



Figur 4-3 . Fasade mot nord og vest. Fotografi: Asplan Viak, 2025



Figur 4-4 Fasade mot sør. Fotografi: Asplan Viak, 2025



Figur 4-5 Fasade mot sør med opprinnelige/eldre runde vinduer. Fotograf: Asplan Viak, 2025



Figur 4-6 Fasade mot vest. Fotograf: Asplan Viak, 2025



Figur 4-7 Fasade mot vest. Forskjellige vindustyper i fasaden. En av de opprinnelige lysutsparingene er beholdt i fasaden. Fotograf: Asplan Viak, 2025



Figur 4-8 Fasade mot øst. Fotografi: Asplan Viak, 2025



Figur 4-9 Fasade mot øst. Fotografi: Asplan Viak, 2025



Figur 4-10 Fasade nord. Fotografi: Asplan Viak, 2025



Figur 4-11 Fasade mot øst. Fotografi: Asplan Viak, 2025



Figur 4-12 Opprinnelig/eldre vindu fasaden mot nord. Fotografi: Asplan Viak, 2025



Figur 4-13 Opprinnelig/eldre vindusbånd på fasaden mot nordøst. Gjenmurt tidligere lysåpning. Fotografi: Asplan Viak, 2025



Figur 4-14 Nyere vindu i opprinnelig utsparing. Fasade mot sørøst. Fotografi: Asplan Viak, 2025



Figur 4-15 Nyere dør og vinduer i opprinnelige utsparinger. Fotografi: Asplan Viak, 2025



Figur 4-16 Fasaden mot øst. Fotografi:  
Asplan Viak, 2025



Figur 4-17 Fasade sør. Fotografi: Asplan Viak,  
2025



Figur 4-18 Fasaden mot sør Fotografi: Asplan  
Viak, 2025



Figur 4-19 Fasaden mot sør. Fotografi:  
Asplan Viak, 2025



Figur 4-20 Fasaden mot nord med opprinnelige runde vindusåpninger



Figur 4-21: Fasaden mot sør



Figur 4-22 Fasaden mot sør



Figur 4-23 Fasaden mot sør

## 5. AVSLUTNING

### 5.1. Historisk lesbarhet og egenverdi

Skur 22 er et bygg med referanse til industri- og havneutviklingen som skjøt fart ved dagens Bergen havn i overgangen 1800-tallet /1900-tallet. Frem til slutten av 1800-tallet var Dokken et bynært område preget av landlig idyll med store og fornemme privathus med hageanlegg, og mindre kaianlegg langs opprinnelig strandlinje. Flere lysthus er bevart, men strandlinjen er i dag bygget ned med industri- og havnevirksomhet fra slutten av 1800-tallet, og omfattende havneutvidelser i Puddefjorden. I dag er den opprinnelige strandlinjen på Dokken og Jekteviken totalt nedbygget. Teknisk- industrielle kulturminner som fabrikkbygninger og havneskur, samt krigsminner, er robuste og har en høyere tålegrense for endring, forutsatt at endring skjer med ivaretagelse av kulturminneverdiene i den videre byutvikling. Det er oppført nyere bygninger og strukturer i området, og det er gjort betydelig utfyllinger i havnebassenget. Slike tiltak har fragmentert miljøet og har redusert autentisitet- og opplevelsesverdien til en viss grad.

### 5.2. Konsekvenser ved riving

Selv om bygningen har gjennomgått noen fasadeendringer i løpet av sin levetid, fremstår den som en klar representant for etterkrigstidens handels- og industribebyggelse. Bygningens plassering og arkitektoniske uttrykk er historiefortellende for Dokken som havneområde, og for Bergen som en av Norges viktigste havnebyer. Konsekvensen av å rive bygningen er at den historiske bynære industrihavnen forsvinner som identitetsmarkør for havnen og byen. Skur 22 er også det eneste bygget i dette området som forteller hvordan kaifronten tidligere var anlagt før 2009, og fortellingen om denne vil forsvinne med riving.

## 6. KILDER

### **Plandokumenter**

#### **Veiledere**

Bergen kommune, Byantikvaren: veileder for kulturminnedokumentasjon, revidert 2015.

#### **Utgivelser**

Dag Bakka Jr. (1993): «Bergenske : byen og selskapet»

Norsk skipsfartshistorisk selskap (2013) «Skipet - Vol. 39 Nr. 1»

#### **Nettsider**

[Kart, veibeskrivelse og kjørerute - map/maps | 1881](#)

[www.askeladden.no](http://www.askeladden.no)

[www.bergenskart.no](http://www.bergenskart.no)

[www.digitaltmuseum.no](http://www.digitaltmuseum.no)

[www.kartverket.no](http://www.kartverket.no)

[www.marcus.uib.no](http://www.marcus.uib.no)

